

LITERATURA:

- Dr. Rado Bohinc – korporacije (poglavja iz ZGD in ZDR)
- ZGD s komentarjem
- Del ZDR s komentarjem

- **Korporacija = gospodarska družba (zakonsko določen izraz)**
- **Pravni viri (so viri prava)**
  - o Oblastni
    - Ustava
    - Zakonski
    - Podzakonski
  - o Avtonomni (ne sprejema jih oblast, ni sankcijskega sistema države, ti viri so nesankcionirani, temeljijo na poslovni etiki oz. etičnih normah, imajo naravo priporočila; lahko jih povzemajo tudi oblastni viri, npr. obveza za poročanje o uporabi kodeksa)
    - npr. kodeks upravljanja javnih delniških družb (javne, ker so uvrščene na borzo, javno zbirajo sredstva; pravila za njih so strožja)
    - akti asociacij, združenj (gospodarska zbornica, združenje managerjev, združenje nadzornikov ipd, t. i. cehovska pravila)
    - akti družb (npr. statuti, interni kodeksi,
- **ZTFI:**
  - o banke
  - o investicijske družbe
  - o klirinško depotne družbe
  - o borze
- **pravni viri OECD, EU**
  - o načela korporativnega upravljanja OECD
  - o smernice OECD za korporativno upravljanje družb v državni lasti
    - vzpostavitev tekmovalnega sistema korporativnega prava med državami, podobno kot v ZDA (Delaware)
    - Slovenija ima precej tog, zastarel sistem
  - o Različna priporočila
    - Vloga neizvršnih direktorjev
    - Prejemki direktorjev javnih družb
    - Plačne politike v sektorju finančnih storitev
- **Pravni položaj direktorja gospodarske družbe**
  - o Je lahko zaposlen v podjetju (ima pogodbo), ali pa ne – ni zapovedi, pa tudi prepovedi ne
  - o Nekatera pravila iz ZDR se lahko za direktorja izključijo
  - o Če ni v delovnem razmerju, ampak vodi podjetje po posebni pogodbi, se uporablja obligacijski zakonik (pogodba obligacijskega prava, npr. podjemna pogodba, oz. pogodba o vodenju poslov).

- o Trojni položaj direktorja je
    - Korporacijski (statusno pravni)
      - **dolžnost zaupanja (lojalnosti, delovanje v dobro družbe, varovanje poslovne skrivnosti)**
      - **dolžnost skrbnega ravnanja (samostojno ravnanje – upoštevanje navodil ga ne razbremeni odgovornosti), poštenost in vestnost**
      - odškodninska odgovornost
        - o kršitev standarda dolžne skrbnosti – ne ravna kot vesten (storiti vse, kar se pričakuje – izobraženje, analize ipd) in pošten (skladno s predpisi) gospodarstvenik
        - o nastopiti mora škoda kot posledica tega ravnanja
        - o v tem primeru se predpodstavlja, da je škodo povzročil direktor in velja obrnjeno dokazno breme – direktor mora dokazovati vestnost in poštenost
      - te pravice, dolžnosti, odgovornosti dobi takoj ob imenovanju, neodvisno od npr. prejema pogodbe, sklep pristojnega organa
      - odpoklic iz **utemeljenih razlogov** (iz neutemeljenih razlogov ni možen)
        - o **(krivdni)**
          - kršitev obveznosti
          - nesposobnost za vodenje poslov
          - nezaupnica na skupščini delničarjev
        - o **(nekrivdni)**
          - večje spremembe v lastninski strukturi
    - delovno-pravni
    - obligacijski
- **Direktor in poslovodstvo**
  - o **V zakonskem smislu (korporacijsko pravo) so direktorji = člani uprave d. d. in vodje d. o. o.**
    - **Tudi poslovodna oseba (ZDR) – je širši pojem od direktorja v korporacijskem smislu – vsak, ki sklene individualno pogodbo**
    - **Poslovodstvo – vsi organi in osebe, ki so pooblaščen, da vodijo posle**
      - **d.n.o. - družbeniki**
      - **k.d. - komplementarji**
      - **d.o.o – vodje oz. poslovodje**
      - **d.d. – uprava ali upravni odbor**
  - o V širšem smislu (primerjalno pravo) tudi člani nadzornega sveta, lahko tudi vodja organizacijske enote
- **Nadzor**

- o Enotirni sistem (**upravni odbor** – vodenje in nadziranje) – upravni odbor nalaga delo izvršnemu direktorju, primeren za blokovsko lastništvo
- o Dvotirni sistem (uprava + **nadzorni svet**) – uprava dela avtonomno, ni ji potrebno upoštevati navodil nadzornega sveta oz. jo ti ne odrešujejo odgovornosti – primeren za razpršeno lastništvo
- o Pri nas imamo po 2006 izbiro, prej za velike družbe obvezen dvotirni sistem
- **Temeljne obveznosti posloводства in nadzora**
  - o Poslovanje v skladu s pravici poslovnofinančne stroke in ZFPPIPP
- **Temeljne obveznosti članov nadzornega sveta**
  - o Redno preverjanje
    - Plačilne sposobnosti
    - Ravnanje posloводства v skladu s pravili
- **Organi delniške družbe**
  - o Organi vodenja ali nadzora
    - Uprava (vodenje)
    - Upravni odbor (vodenje, nadziranje)
    - Nadzorni odbor (nadziranje)
  - o Sestava in število
    - Ne manj kot 3 člane, razen če zakon določa drugače (določa za uprave, ne pa za UO in NO)
  - o Imenovanje in mandat
    - Max 6 let, lahko ponovno imenovanje
  - o Kdo je lahko član
    - Ne more biti hkrati član dveh organov (ne hkrati uprava in nazorni odbor)
    - Nima pravnomočne obsodbe za zakonsko določena KD
    - Ni izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica
    - Ni kot član organa v stečajnem postopku pravnomočno obsojen na plačilo odškodnine upnikom po ZFPPIPP
  - o Skrbnost in odgovornost
    - Skrbnost vestnega in poštenega gospodarstvenika
    - **Solidarna odgovornost (skupna, hkratna) za škodo kot posledico kršitve nalog, razen če dokažejo vestno in pošteno izpolnjevanje dolžnosti (obrnjeno dokazno breme, 263. člen, odškodninska odgovornost)**
      - Razveza odškodninske odgovornosti le ob sklepu skupščine za neko ravnanje, ne pa ob sklepu nadzornega organa (ekskulpacija oz. neekskulpacija krivde)
      - Upniki lahko tožijo direktorje, da plačajo njihove terjatve, če so oni povzročili insolventnost družbe
      - Odškodninska odgovornost tretjih oseb – če tretja oseba vpliva na direktorja je poleg njega odgovorna tudi ta tretja oseba (npr. kakšen delničar)
- **Zastopanje družbe**
  - o Nastopanje v imenu in za račun zastopanca (družbe), ki povzroča pravne učinke, npr. vložitev tožbe ali podpis pogodbe

- o Vrste zastopnikov
  - Zakoniti (zakonski) zastopnik – temelj pooblastila je zakon, ki določa tudi obseg pooblastila
    - Direktorjeva pooblastilo je neomejeno, ne more biti manjše kot ga predpisuje zakon
  - Prokurist (sklep uprave o podelitvi prokure, določa tudi obseg)
    - Če ni omejitve, je pooblaščen za vsa dejanja, razen odsvojitve in obremenitve nepremičnin. Pooblastilo se lahko poveča (tudi za odsvojitve in obremenitve nepremičnin), ne more pa se zmanjšati glede na zakon.
  - Poslovni pooblaščenec
    - Temelj za pooblastilo je pooblastitev kot pravni posel – izda se listina, pooblastilo; obseg pooblastila je lahko kakršenkoli, ne da pa se prenese več pooblastil, kot jih ima izdajatelj pooblastila
  - Statutarni pooblaščenec
    - Temelj je v statutu, obseg je različen
  - Pooblaščenec iz zaposlitve
    - Prodajalci, trgovski potniki ipd – temelj je zakon
- Tiha družba (ni v sodnem registru) ni pravna oseba (je pa lahko gospodarska družba) – je pogodbeno razmerje dveh partnerjev, ureja ga korporacijsko pravo, ne pa obligacijsko pravo, gre za neke vrste udeležbeno razmerje
- **Razlika med pravno in poslovno sposobnostjo**
  - o Pravna sposobnost nastopi z rojstvom, ima jo vsak človek oz. pravni subjekt
  - o Poslovna sposobnost je sposobnost poslovno nastopati v pravnih razmerjih
- **Zastopanje in predstavljanje**
  - o **Zastopanje povzroča pravne učinke**
    - V delniški družbi
      - Enočlanska uprava – zastopa jo ta član
      - Veččlanska uprava – kolektivno zastopstvo (2. ods. 266. člena), npr. podpisati na pogodbo se morajo vsi, razen če statut ali sklep nadzornega sveta določata drugače (lahko določa posamično zastopanje, ali da zastopata vsaj dva člana, ali član skupaj s prokuristom)
        - o Razlika med sprejemanjem izjav (da se lahko kateremukoli članu) in dajanjem izjav (dati morajo vsi skupaj)
    - o **Pri predstavljanju ni pravnih učinkov**
- **Imenovanje in odpoklic uprave**
  - o Člane uprave imenuje nadzorni svet, ne prej kot eno leto pred potekom mandata
  - o Nadzorni svet lahko tudi odpokliče člana uprave ali predsednika
    - Huda kršitev obveznosti
    - Nesposobnost voditi posle
    - Nezaupnica skupščine, razen iz očitno neutemeljenih razlogov
    - Drugi ekonomsko poslovni razlogi

- o Podjetje ima lahko t. i. delavskega direktorja v podjetjih z nad 500 zaposlenimi, ker je član uprave ima enake odgovornosti kot ostali člani uprave
- **Lojalnost in varstvo poslovne skrivnosti, za člane uprave:**
  - o Lojalnost družbi
  - o Interesi družbe pred lastnimi interesi
  - o Razkritje potencialnega ali obstoječega konflikta interesov nadzornemu svetu
- **Varstvo poslovne skrivnosti**
  - o Pisni sklep, seznanitev tistih, ki jo morajo varovati
  - o In tudi vse tisto, s čimer bi nastala občutna škoda, če bi jo izvedela nepooblaščen oseb
  - o Razen javnih podatkov in podatki o kršitve zakona ali dobrih poslovnih običajev
- **Dolžnost poročanja nadzornemu svetu**
  - o Uprava presoja, o čem bo poročala nadzornemu svetu, poleg zakonsko obveznega – NS pa lahko kadarkoli postavi zahtevo po poročanju
- **Posebni pogoji za člane nadzornega sveta (273. Člen)**
  - o Zakonske in statutarne omejitve
    - Omejitev 3 družb velja tudi za povezane družbe, holdinge ipd
- **Volitve in odpoklic članov nadzornega sveta**
  - o Voli skupščina z navadno večino (prisotnih oz. tistih ki glasujejo)
  - o Odpoklic je s kvalificirano večino, najmanj 75%, lahko tudi več (tako kot velja 75% da povečanje in zmanjšanje kapitala, statutarne spremembe,...) – prisotnih oz. tistih ki glasujejo
  - o Delavski predstavniki v nadzornem svetu (poleg predstavnikov delničarjev) – to ureja ZUDS (najmanj 1/3, največ 1/2), ne more pa biti predsednik NS iz vrst delavcev, temveč je iz vrste delničarjev
  - o Statut lahko določi, da največ eno tretjino članov NS, ki zastopajo interese delničarjev, imenujejo imetniki delnic
    - Vinkulacijski delničarji – delničarji, katerih prenosljivost delnic je omejena s predhodnim soglasjem, soglasje za prenos poda družba (oz. uprava)
  - o Člana, ki imenujejo delavci ali delničarji, lahko le-ti kadarkoli odpokličejo in nadomestijo z drugim
- **Pristojnosti nadzornega sveta**
  - o **Kadrovske**
    - Imenovanje in odpoklic uprave
    - Določitev prejemkov
    - Podpis pogodbe s predsednikom uprave
    - Podaja soglasja na pridobitno dejavnost
    - Odobritev posojil članom uprave
      - Splošna konkurenčna klavzula (**v nobeni od teh vlog ne smejo, tudi ne kot S.P., opravljati dejavnosti v družbi, ki je v konkurenčnem razmerju s to družbo**) velja za
        - o Družbenike
        - o Prokuriste
        - o Delavce

- o Člane organov
- o **Nadzorstvene**
  - **Neposredni nadzor** (pravica pregledovati knjige, zaloge, skladišča ipd)
  - **Posredni nadzor** (poročanje uprave nadzornemu svetu, nadzor preko zakonsko predpisanih poročil oz. poročil, ki jih NS posebej zahteva ali jih posreduje uprava)
  - **Soglasje** (ne gre za delegacijo pristojnosti, ampak je nadzorstveno orodje, s katerim NS vnaprej nadzira upravo, npr. omejitev zneska, za katerega je lahko sklenjena pogodba – če uprava to prekrški, pogodba vseeno velja, so pa sankcije za upravo, npr. razlog za odpoklic)
- o **Sprejem letnega poročila** (na predlog uprave), ob strinjanju o letnem poročilu ne odloča skupščina, ob nestrinjanju pa o tem odloča skupščina
  - Potrebno vedeti tudi potek sprejema letnega poročila
- **Nasprotje interesov**
  - o nepristransko in objektivno izvajanje nalog oz. odločanje v okviru izvajanja funkcije posamezne osebe
  - o osebni ekonomski interes
  - o zadržek za glasovanje, treba ga je pojasniti
    - nadzor – priporočilo EU (neodvisnost: odsotnost bistvenega navzkrižja interesov); kodeks – odsotnost vpliva na nepristransko, strokovno, objektivno, pošteno in celovito osebno presojo
  - o kriteriji za nasprotje interesov za člane NS, za družbe uvrščene na borzo (pri nas priporočilo – kodeks; izroček št. 45, 46)
  - o nadzorniki ne smejo biti zaposleni, **izjema so predstavniki delavcev v NS**
- **Enotirni sistemi – vodstvene in nadzorstvene funkcije v pristojnosti upravnega odbora**
  - o Vodenje družbe in nadzoruje izvajanje poslov (združenje funkcij)
  - o Smiselna uporaba tako 267 člena ZGD-1 (uprava) kot tudi 281 člena (nadzorni svet) – skupaj so to pristojnosti upravnega odbora
    - Šibak sistem na nadzoru, poskus poprave ali z različnimi komisijami ali z delitvijo članov na izvršne in neizvršne (nadzorstvene) člane
  - o **Naloge upravnega odbora**
    - Vodenje družbe, zastopanje
    - Imenovanje izvršnega direktorja
    - Oblikovanje strategije
    - Vodenje in nadziranje poslov
    - Tudi sklic skupščine (skupščina se mora vsako leto opredeliti do delitve dobička)
    - Potrditev dokončnega letnega poročila
  - o **Zastopanje in predstavljanje v enotirnem načinu**
    - Kot uprava v dvotirnem sistemu
    - Člane UO imenuje in odpokliče skupščina, odpoklic najmanj 75%
    - Izjema, če UO imenuje izvršne direktorje (lahko jih, ali pa tudi ne – razen v borznih družbah, tam so obvezni), lahko so tudi zunanji
      - **V tem primeru družbo zastopajo samo izvršni direktorji!**

- o Predsednik UO ima v tem primeru nadzorstveno funkcijo (ostali člani ne).
- o Izvršni direktorji morajo delati po navodilih upravnega odbora;
- o Če je izvršnih direktorjev več, je v tujini glavni »CEO«, pri nas pa naj bi d.d. sama s statutom predvidela glavnega izvršnega direktorja, čeprav zakon tega ne opredeljuje
- o UO jih lahko odpokliče kadarkoli, ne samo iz utemeljenih razlogov
  - Če **niso izvršni, nimajo zastopniške pravice**
  - predsednik UO ne more biti hkrati tudi izvršni direktor (razen v majhnih družbah), predsednik UO tudi ne more biti delavski član UO
  - če ni izvršnega direktorja, je »glavni« predsednik UO
- o **sestava, število in pogoji za člane UO**
  - delavska participacija – člane imenujejo tudi delavci; na vsake 3 člane imajo delavci pravico imenovati enega, če temu ne nasprotujejo posebni zakoni (npr. v bankah)
  - pogoji podobni kot za člane uprave
  - posebni pogoji (kompatibilnost, izpolnjevanje pogojev po statutu)
  - vinkulacijski delničarji, enako kot v dvotirnem sistemu
- o **volitve članov UO**
- o **komisije UO, revizijska komisija**
  - UO lahko imenuje eno ali več komisij (izničenje šibkosti nadzorne funkcije v enotirnem sistemu)
    - Revizijska (obvezna v javni družbi oz. skoraj vedno)
      - o Poznati naloge (izroček 62)
    - Za imenovanja
    - Za prejemke
- o Izvršni in neizvršni direktorji (izroček 66)
- o Neizvršni člani UO (izroček 68)
- o **Naloge izvršnih direktorjev – naloge UO LAHKO prenese (69)**
  - Vodenje poslov
  - Prijave vpisov in registracijski postopki
  - Skrb za vodenje poslovodskih knjig
  - Sestava letnega poročila
  - Poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička za skupščino
  - **Upoštevanje navodil in omejitev (70)**
    - Statut
    - Upravni odbor
    - Skupščina
    - Poslovnik o delu izvršnih direktorjev

- Poročanje (UO lahko kadarkoli zahteva poročilo, izvršni mora presojeti kaj poročati – podobno kot uprava – NS v dvotirnem sistemu)
  - o Uporaba predpisov za izvršne direktorje (71)
  - o Odgovornost je kot v dvotirnem sistemu – sklicevanje na člene
- **V poslovnem poročilu delniške družbe mora biti tudi izjava o upravljanju družbe (74)**

- **Direktor in delovno razmerje**
  - o Po ZGD je njegovo delo samostojno in na lastno odgovornost, za razliko od delavca, ki je v delovnem razmerju in je nesamostojno in odvisno (trajno, ponavljajoče se delo, odvisno delo so značilnosti dela v delovnem razmerju)
  - o Odgovornost je osebna in neposredna
    - Vodenje poslov na način, ki ustreza skrbnosti dobrega in vestnega gospodarstvenika
  - o Pristojnosti in dolžnosti niso odvisno delo
  - o Proti delodajalcu ni ekonomsko šibkejša stranka
  - o Pravna ureditev direktorjevega delovnega razmerja
    - ZDR dopušča sklenitev pogodbe o zaposlitvi s poslovodno osebo, ni pa to obvezno
    - V pogodbi o zaposlitvi se lahko pravila uredijo drugače, kot je določeno v ZDR, (izročki 77-80)